

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja onpravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se našteje enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Drugi natis.

Nr. 14858.

An den Aushilfsbeamten Herrn Karl Reicher in Marburg.

Sie werden angewiesen wegen des Artikels „Čujte, kaj naši koroški bratje slovenski vendarle imajo“, die Confiskation der Nummer 41 des „Slovenski Gospodar“, die Versiegung des Satzes und die Nachsuche nach dem Manuscripte vorzunehmen.

Marburg am 13. Oktober 1881.

Für den k. k. Bezirkshauptmann:

Kaukowsky,

Bezirks-Commissär.

Pred viharjem.

Marsikatere osebnosti, ki sedaj mislijo, da bode še dolgo vse tako jim ugodno lezlo naprej, kakor do sedaj, utegnejo se v kratkem prepričati, da temu ni tako. Dvigajo se na političnem obzorju vsega starega sveta črni oblaki, iz katerih lahko in kmalu pribrumi najstrahovitnejša nevihta. Narodi so v obče povsod nezadovoljni, razmere mnogovrstno neznosljive. Vrh tega so skoraj povsod možje na kormilu, ki so nemirne krvi, nepokojnega duha, možje, ki nečejo samo gospodstva veseliti se in ga uživati, ampak z njim bodi milo bodi nemilo delovati, staro podirati, novo staviti.

Mogočnej novej Nemčiji, djanej pod pokrov pruske „pikelhaube“, pota kaže železni Bismark. Neprenehoma tuhta in misli na to, da vse nemške rodove pridobi svojemu staremu Viljelmu in njegovemu sinu. Sredstvo mu je vsako prav. On je v stanu dnes z Avstrijo sklenoti zvezo, jutri ruskemu carju segnoti v roke, a po juteršnjem se pogajati z Gambetto. No, in ravno sedaj gre novica po svetu, da sta se ta dva doseđanja sovražnika, Bismark in Gambetta, sešla na Bismarkovej grajščini v Varzini.

Francoze na limancah ima ravno imenovani nemirni Gambetta. Če se je z Bismarkom pobotal, potem je to znamenje, da hoče drugod Francozom dati dela in posla, najbržej v Afriki in v azijskih pokrajinah turškega sultana; mogoče pa je tudi, da raztrgata Schweitzo, Belgijo in Hollandijo.

Španijolski mladi kralj in italijanski kralj Humberto morata nekaj nenavadnega storiti za svoje ljudi, če ne, nju večidel republikanski zaročniki napodijo.

Velikanska Rusija dobila je novega, še precej mladega carja, kateri ima doma silnih težav premagati, neizmerno veliko nezadovoljstva potolažiti. No, in zgodovina kaže, da si vladarji v takih zadregah pomagajo s tem, da svoje ljudi zapletejo v zunanje vojske. Uzrokov za vojsko pa ravno Rusija najleži najde, kajti od cesarja do slednjega kmetiča boli in peče vsakega slabi uspeh poslednje turške vojske. Neizmerno so trpeli, sijajno zmagali, Balkan prikoračili, v Carigrad gledali, a vzeti ga niso smeli. To popraviti želi vsak Ras in gotovo tudi sedanjí minister grof Ignatijev.

Pomislimo še, da je se porodilo novo kraljestvo Rumunsko; Bolgarija, Srbija in Črnogora imajo same pogumne kneze, greško kraljestvo je se znatno povekšalo, a vsa Turčija propada in razpada, da stoka in se plaši, pa tudi srdi in jezi ves mohamedanski svet ob Srednjevzemskem morji. Pomislimo še dalje, kako so krščanske kreposti preminole, kako je vse piravo, razjedeno, in kako se tisti, ki je od Boga postavljen, ljudem kazati pot do resnice in pravice, rimski papež, čuti v tolikej nevarnosti, da premišljuje, ali in kedaj bi iz Rima pobegnol. Vse to kaže na bližnje silne nevihte.

In v takšnih okoliščinah je umrl avstrijski minister zunanjih zadev, baron Hajmerle. Dve leti je skušal, na vse strani mir ohraniti. Ali bo njegov naslednik tudi tako srečen, to je komaj verjetno!

Gospodarske stvari.

Plačilni nalogi od zemljiškega davka za leto 1881 in 1882.

Vsak zemljiški posestnik prejel je od gospodarske nove plačilne naloge od zemljiškega davka za l. 1881 in 1882. Nastane toraj vprašanje, kaj imamo z njimi storiti? Pred vsem jih moramo pazljivo pregledati in če najdemo kakšen pogršek, naj o pravem času vložimo ugovor (Rekurs) pri podpisanej davkariji. Čas za ugovor šteje se 30 dni od tistega dne, ko je posestniku bil nalog izročen, vendar ta dan se ne sme všteti. Naj toraj vsak ugovarja hitrej ko mogoče, vendar za kaj bodi se naj ne ugovarja, ampak le, če je resnično pomoto ali pogršek zapazil.

Pomote ali pogrški pa se najleži zapazijo, ako vzamemo v roke nove „zemljiško-posestne pole“, nemški: Besitzbogen. Pomote utegnejo pa biti čveterne: 1. mogoče je, da je številka zemljiško-posestne pole kriva; vsled tega bi utegnol dačo plačevati od gruntov, parcel itd. ki niso njegove; zato je treba ugovarjati; 2. mogoče je tudi, da je številka čistega dohodka (Reinertrag) napačno zapisana, ali 3. da je $22\frac{1}{2}\%$ davek od nastavljenega čistega dohodka pomanjkljivo izračunjen in 4. da je davek za l. 1881. napačno in krivo predpisan. Zastran teh 4 toček mora tedaj vsak posestnik svoj plačilni nalog drobno pregledati, kajti če pomote ne da v pravem času popraviti, se mu lahko prigodi, da bode mnogo let več davka plačeval, kakor je dolžen bil.

Južna železnica in trženje z lesom v Podravji.

Veliki posestnik na Seljah pri Slov. Gradci, g. Janez Brezovnik, je Slov. Gospodarju poslal pismo, v katerem je omenil reč, ki je vsega pomislila vredna in o katerej hočemo podrobneje govoriti. G. Brezovnik piše: „Naznanite našim kmetom pa tudi drugim, kakšne krivice in napake se nam godijo pri južnej železnici. Te so mnogo zakrivile, da so naši kmetje toliko ubožali; če se ne odpravijo kmalu, smo vsi berači.“

Les moramo prodavati. V to nas silijo slabe letine. Naši poljski pridelki za doma ne zadostujejo. Živinoreja zalaga komaj to, kar davki, doklade in družina zahtevajo. Vsled tega smo kmetje prisiljeni zajemati od kapitala, kateri so nam očetje prihranili, namreč od gozdov, od lesa. Tega smo uže mnogo posekali, skoraj bodemo pri kraji z njim pa si vendar pomagali nismo in ne moremo. Zakaj ne? Zato ker dobička ne dobimo mi na roke, ampak judovski, ogerski veliki trgovec Hirschler. Ta se bogati mi pa ubožavamo in naše planine zgubavajo svojo bogato, lepo lesno odejo. Najlepši les smo prisiljeni po slepej ceni prodati. Pogosto kmet z živino pri vožnji lesa več zasluži, kakor od judovskega velikega trgovca za les dobi. Kdo je pa temu kriv, da ima ogerski Jud naše posestnike gozdov, to pa še ob celem

Podravji na Štajerskem in Koroškem, v svojih rokah? Južna železnica, ki je samo njemu na ljubo tarife ali vožnino znižala, vsem drugim pa, ki menje od 100 vagonov naložijo, hudo pozvišala, da jim ni mogoče zraven Juda shajati. Dolgo naši ljudje tega niso prav spoznali, toda sedaj jim je vse jasno in si skušajo pomagati z združenimi močmi, to pa ne samo štajerski, ampak tudi koroški posestniki in trgovci z lesom. Spomladi imeli so v Celovci velik shod in podpisali prošnjo do državnega zbora, naj ta južno železnico vkloni na to, da bode vožnino za les ali tarife vsem jednake nastavljala, t. j. da Jud ne bode manjše vožnine plačeval, ampak vsi z njim vred jednake. Prošnja je močno zanimiva in jo toraj prihodnjč semkaj postavimo! (Dalje prihod.)

Novi način ozdravljanja vrančnega prisada in družih kužnih bolezni.

Čeravno nisem živinozdravnik, me je čitanje Pasteurjevih izkušenj vendar tako zanimalo, da si ne morem kaj, da ne bi našim gospodarjem nekoliko poročal o novih iznajdbah slavnega Pasteurja, s katerimi se da vrančni prisad (anthrax, Milzbrand) ubraniti.

Kdo ne vé, kakošno škodo ta huda nalezljiva bolezen med živino provzroči? Na milijone vrednosti propade v Evropi vsako leto kot žrtev tej hibi. Mnogo se je ta bolezen uže opazovala, a ni se jej moglo do živega priti! Še le prof. Pasteur-ju, slovečemu francoskemu kemiku, se je posrečilo, bistvo bolezni natanko spoznati in pripomoček proti njej najti. V kratkem hočem neprecenljivo iznajdbo prof. Pasteur-ja popisati.

Večina nalezljivih notranjih bolezni, tako tudi vrančni prisad, prouzročene so po neizmerno majhnih glivicah (bakterijah), katerè živé v krvi šivalski, se tam množé in slednjič žival umoré. Pasteur je uže pred dvema letoma dokazal, da kurja kolera nastane po glivicah (microbium) v krvi. On je našel, da te glivice na zraku ne izgubé samo svoje morilne moči, ampak še celó žival v katero se take oslabiljene glivice prenesó, kurje kolere obvarujejo, tako kot stavljené kozé zabranijo prave človeške kozé.

(Konec prihodnjč.)

Ikre.

Pri prešičih je zavarovana le ena sama bolezen, ki se ji ikre, pšeno, šenki ali stroge pravi.

Ta bolezen ima svoj neposredni izvir v človeku samem.

Kolenčasta trakulja ali tako imenovana dolgočlenkasta trakulja človekova od časa do časa posamezne člene svojega telesa odriiva. Ako te odtrgane delke bolj natanko pogledaš, najdeš, da so ti delki male vrečice, v katerih je nekoliko zrelih jaje imenovane trakulje. Če dalje pomislimo da je trakulja pabitanske narave, t. j. da možki

in zenski spol v sebi združni, tako bode vsakdo lahko sprevidel da dan na dan po 20 takih vrečič s človeškimi izločki od njega gre. Ako se blizo človeškega štranišča nahaja svinjska gorica ali svinjak sam, kar se le predostokrat nahaja, in da morejo svinje in prešiči o takih človeških izločkov, v katerih trakuljne jajca tičijo, požrešne živali take izločke požró in v prešičjem želodecu se vrečice razpustijo. Iz zrelih jajc, ktera so potem potu prosta postala, med tem ko so prej bila v vrečicah zaprta, se razvijejo trakuljne glavice in se skozi želodčne stene pregrizeje in tako v druge mesne dele prešičjega telesa pridejo. Tukaj se v nek za proseno zrno, zato tudi ime „pšeno“ debeli mešiček zadelajo in v njem daljnega razvitka čakajo. In to prešičjo bolezen imenujemo ikre, pšeno, šenke ali stroge. Ako človek tako meso, katero od prešiča na ikrah bolenega pride, povzije, se ve da če meso ni popolnem do dobra prekubano, tako se mu v želodecu zopet iz prešičjih iker napravi dolgočlenkasta trakulja. Dokler je prešič živ, se ta bolezen le težko da spoznati in z gotovostjo dokazati. Vendar so nekatere prikazni, iz katerih se da na to bolezen sklepati. Take prikazni so težka sapa, zabruhnjen vrat, rodo, hripavo kruljenje, lenoba v gibanju in neka slabost v zadnjem delu telesa. Vse to pa so tudi prikazni, ki se tudi pri zdravem in že močno pitanem prešiču najti dajo.

Nekoliko zanesljive gotovosti podajajo dobrane, okrogle gumpice, ki se na notrajni koži trepavnice nahajajo, ali pa tudi na spodnji koži na jeziku. Vendar pa so dostokrat prešiči tudi ikrasti, da si tudi takih gumpic na imenovanih mestih ni najti. Do gotovega prepričanja se le pride, ko se žival zakolje in meso pregleda. Pri takem prešiču se v raznih mesnih delih že poprej popisani belkosti včasih ko grah debeli okrogli mešički nahajajo. Tako meso bi se, kakor to tudi postava veleva, nikdar ne smelo zavživati. Sploh je pri svinjskem mesu posebno pri kupljenem na trgu velike opaznosti treba. Spominjam se še zdaj in gabi se mi, kako mi je bila svinjska pečenka prek in prek z ikrami preprežena na mizo postavljena, ki je bila dan poprej na trgu od špeharja za drage denarje kupljena. Razumeva se, da smo morali tisti dan brez pečenke opraviti. Neki vrečnik pripoveduje, da je prav mlademu otroku, ki je bilo že zelo oslabeo in ktereja je že več vračnikov brezvpešno zdravilo, 8 metrov dolgo trakuljo izgnal. Leta dni je revše potrebovalo, da je zopet okrevalo in do moči prišlo. Koliko zdravih redivnih sokov je ta pošast detetu popila! Pa pregnani trekulji je otrok vedno zdrav ostal. Toraj pozor pri svinjetini!

Štajersko perutninsko društvo daje proti nekaterim posebnim pogojem žlahtne peteline kmetiskim posestnikom, da bi svoje perutninsko ali kokoške pleme razumno požlahtnili. Ker pa vsakšno pleme ne sodi za vsak okraj, zato je društvo celo

Štajersko razdelilo na 3 dele in za vsakšni del posebnega plemena peteline odkazalo kot najboljše. Za 1. del t. j. za planinske okraje gornje in srednje štajerske peteline žlahtnega Brahma-plemena; za 2. del t. j. za okraje: srednje štajerske pa tudi za Ivnik, Arvež, Lipnico, Čmurek, Radgono, sv. Lenart, Ljutomer, Ormož in Ptuj peteline žlahtnega Dorking-plemena in za 3. del t. j. za okraje Mabrenberg, Slov. Gradec, Maribor, Slov. Bistrico, Konjice, Šoštanj, Gornjigrad, Celje, Vrankso, Laško, Rogatec, Šmarije, Kozje, Sevnica in Brežice peteline žlahtnega Houdan-plemena. Do 15. oktobra t. l. je se treba oglasiti pri Steiermärkischer Geflügelzuchtverein in Graz.

Zavoljo trtne uši na Italjanskem ne smejo Italijani grozdja izvažati; l. 1880 so ga prodali k nam 39.000 meterskih centov.

Vsled goveje kuge pri Duuaji so ondi uže čez 700 glav živine pobili.

Dopisi.

Iz ljutomerskega okraja. (Bratev — letina — obešenec). Ker nam je letošnja bratva ali trgateg tako rekoč pred durmi, vprašal bi nas tujec, kako se kaj nadejamo o letošnji bratvi. V obče trdim, do se kvaliteta ne bo z lanščino merila, a kvantitativno pak zna prednost imeti. Vzrokov je temu mnogo. Akoravno je letošnja poletna nenavadna afrikanska vročina (okolo 30—32° R. v senci) v obče zaostalo rast i razvoj trte močno pospešila, (cvetelo lani je od 8. junija do 3. julija vsled neugodnega vremena nenavadno dolgo, letos od 22. jun. do 2. jul., mecalo je lani 17. avgusta letos 22. avg.) Zmecalo se je letos samo za kakih 4 ali 5 dni kasneje od lani, a vendar bi vkljub temu, pri lepem solnčnem vremenu popolnem popravilo, ker ravno elementarne razmere po mehki grozdja so izvanredno tehtne, ker se namreč o tem času kislina od dne do dne zmanjšava i na njeno mesto pak sladkor, ki je glavna snov vina, nastopa. Ali žali Bog brez male izjeme traja ravno nasprotno. Oblačni dnevi i mrzli se menjajo z dežnimi, i vsled tega je temperatura tudi znatno padla, 6—7° R. srednje toplote na dan. Sem in tam grozdiči močno gnjujejo. Tudi druga elementarna uima nas ni mogla opustiti, namreč toča; prišla je kakor znano 28. avgusta spremljana s pravim orkanom od juga in nam najlepše lege poklestila. Zadnji čas je tudi od severja dvakratnja toča nekoliko ljutomerskih vrhov zadela, bolje pak baje Medjimurje i naše brate Hrvate. Minuli mesec je bila dvakrat slana, toda brez škode, ker je ajda večidelj uže dozorela. S poljskimi pridelki smo obče zadovoljni, tudi sadja bilo je nekaj. Slive plačujejo 10—12 fl. polovnjak, jabelke tudi tako. Sploh bi pa štel letošnje leto med srednje letine. — Tisti nesrečnež, ki se je nedavno v Krapji obesil, ni vseskozi hvalevredno živel pa od mrtvih je bolje molčati, če ni kaj prida povedati!

Od ptujske gore. (Naš šolski svet) je prejšnjega učitelja tako dolgo tožil, da ga je že na slednji kraj njegove službe spravil; sicer bil je prisiljen v pokoj se podati. Dobili smo drugega učitelja, kateri je zdaj dve leti tu, in jako priden, in smo z njim zadovoljni. Le malo nekih je pri nas, kateri ga trpeti ne morejo. Tudi načelnik šolskega sveta mu ni naklonjen in podprt od poprejšnjega učitelja toži sedanjega pri njegovih naprepostavljenih gospodih. Nekdo je razglasil, da baje učitelj v šoli proti otrokom črez stariše grdo sramoti in tožijo zopet. Prišel je okrajni gospod glavar, da so to reč pri čistem popisali. Otroci so morali pričati. Je li to ne sramota? Sicer pridni učitelj zgubi bržčas službo in stari utegne postati njegov nadomestnik.

Iz Mozirja. (Novi okrajni šolski svet — lep dar). Pri glavnej skupščini okrajnega zstopa Gornjegraškega so sledeči gospodje v okrajni šolski svet enoglasno bili izvoljeni: Lovro Potočnik dekan, Jakob Spende posestnik i Josip Krajnc posestnik, vsi v Gornjemgradu; g. Anton Goričar, e. k. poštar in posestnik v Mozirji in g. župnik Matija Strnad na Ljubnem. Nadejamo se, da bodo ti izvrstni narodnjaki za občni blagor krepko delovali in posebno zdajšnje čase jako obožano občinstvo pred nepotrebnimi stroški varovali. — Okolice mozirski spadajoče dačne občine Št. Mihelj, Radekund in Lepa njiva so bile tudi letos po toči strahovito poškodovane. Pri tej priliki se je naš mnogozasluzni in občno štovani g. namestni svetovalec in okrajni glavar Ferd. Haas posebno s tem skazal, da je za nesrečneže obilno svoto 140 fl. nabral in razdelil. Hvala mu!

Iz Ljubljane. (Banki „Slaviji“) pristopilo je v mesecih junij, julij in avgust t. l. 29.815 novih članov, so zavarovali kapital 28,495.342 fl. 60 kr. ter vplačali zavarovalnine in pristojbin 490.715 fl. 53 kr. Za škode izplačalo se je v tej dobi fl. 222.196 fl. 89 kr. Od bankinih kapitalov bilo je vloženih 190.799 fl. 15 kr. v česko-moravskih posojilnicah in 1,105.713 fl. 69 kr. na zemljiščih v istem časi. Denarni promet glavne blagajnice bankine znašal je v mesecih junij, julij in avgust t. l. 2,168.177 fl. 27 kr., namreč dohodki 1,084.376 fl. 46 kr., stroški pa 1,083.800 fl. 81 kr. Gasilne priprave izročile so se šestim občinam. Od 1. januarja pa do konca avgusta t. l. sklenenih je bilo novih zavarovanj 51580 za kapital 53,001.410 fl. in premije 1,130.802 fl. 72 kr., škod pa se je v istej dobi izplačalo za 434.022 fl. 80 kr. Samoupravna društva za zavarovanje dohodkov in sicer užitka kmetovalcem ter pokojnin uradnikom, obrtnikom in rokodelcem imela so konci avgusta tega leta 524 členov, ki so vpisali 343.268 fl. 60 kr. kapitala, ter si s tem zagotovili dohodkov in pokojnin 86.272 fl. 49 kr.

Iz Središča. (Narodna svečanost) v spomin Štefana Modrinjaka, narodnega buditelja in pesnika, dne 25. septembra 1881 se naj v

„Slovenskem Gospodarji“ podrobneje opiše, da ostane spomin dalje časa! Slovenski narod zna ceniti in se hvaležno spominjati zaslužnih mož, ki so svoje moči posvetili narodu, kojega so ljubili čez vse in na kojega so doprinašali duševne in gmotne žrtve. — Žalibog, da ravno mi Slovenci imamo nesrečo, da zgublamo narodne velikane v dobi njih življenja, katero še bi mnogo, mnogo za narod storilo rado. — Modrinjak, Čop, Preširen, Toman i. dr. so se ločili od naroda v četu njihovega življenja, v ognji narodnega navdušenja in v teku neutrudljivega delovanja. — Nit življenja se jim je utrgala prej, da bi videli barem trohico izpolnjeno naših skromnih zahtevanj, da bi še videli barem trohico pravice, ki nam gre po božjej in svetovnej postavi. Neugodnosti in marsikateri nezgode se kar vsipljajo na nas in vkljub temu vidimo, in kar tudi naši nasprotniki priznajo, da naš narod krepko in navdušeno napreduje in da ga v tem nobena sovražna moč in nobeno krivično sredstvo naših nasprotnikov ne omaja. Navdušeno delo in neumorne žrtve nas je omogočilo, da se smemo ponášati z napredkom, s katerim se v tako kratkem času in pri takih vsakojakih zaprekah noben drug narod meriti ne more. — Slovenski narod je pokazal, da se sme gledé „kulture“, katere privilegij samo Nemci hočejo imeti, meriti z vsemi kulturnimi narodi in Bog me! nič manje z Nemci; če se nam da svoboda in če nas Bog reši tlače in jarma naših nasprotnikov, potem pa o „kulturi“ ne bomo več dolgo z Nemci pajdašili, ker prekobili jih bomo.

Da smo pa po poti, ki je bila s trnjem groznega terorizma nastljana, tako daleč dospeli, ni zasluga naših sedanjih narodnih marveč rajnih narodnih velikanov boriteljev, ki so nas ob pravem času žrelu švabstva iztrgali, ter nas potem branili, spodbujali in navduševali, otrestiti se lakotnega sovražnika. — Takim velikanom buditeljem smemo prištevati rajnega župnika Štefana Modrinjaka, v kojega spomin je priredilo Ormožko društvo „Sloga“ v zvezi s posebnim Središkim odborom dne 25. septembra t. l. v Središči veliko narodno svečanost. — Pred popisovanjem te svečanosti, ki se sme sestra lanske lepe Vrazove svečanosti imenovati, se mi potreba vidi, podati častitim bralcem „Slovenskega Gospodarja“ majhen životopis rajnega Modrinjaka, in to tem bolje, ker je večini od njega le malo kaj znano. Štefan Modrinjak rodil se je v Središči leta 1774 v hiši takratne številke 99, ki je stala na prostoru, kjer sedaj domuje občespoštovani župan g. Čulek. — Bil je sin prostega tržana, ki se je enako tudi Štefan Modrinjak imenoval; mati mu je bila tudi prosta tržanka Mica Borkovica.

Izvršivši domačo ljudsko šolo, je se podal leta 1788 na gimnazijo v Varaždin, ki je bila takrat pod vodstvom očetov Pavlinov. Tu je Mo-

drinjak izvršil tri prve gimnazijske razrede in po nadaljevanji teh drugod je on leta 1800 izvršil bogoslovske študije v Gradci. Modrinjak ni kazal v početku dijaških let posebnih zmožnosti, a te je kasneje čudovito razvijal; sploh pa je on bil marljiv. V zapisniku Varaždinske gimnazije se čita, da je Modrinjak bil pobožen in dobročutnega temperamenta. — Leta 1801 je uže Modrinjak služboval kot kaplan pri Veliki nedelji, potem v Ormoži in od tukaj se je leta 1805 preselil kot župnik k sv. Tomažu, kjer je služboval do leta 1814 in potem do leta 1827 pri sv. Miklavžu, kjer je od mrtvouda zadet naglo umrl.

(Dalje prihodnjč.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Minister zunanjih zadev, baron Hajmerle, je naglo umrl na Dunaji. Kot naslednik grof Andrasijev je zvezo napravil Avstrije z Nemčijo, zoper Rusijo menje osorno postopal, vendar tudi Italijanom kazal prijazno lice; v Srbiji je prouzročil odstop Rističev. Kdo bo njegov naslednik, to vse ugiba. — Državni zbor snide se 2. novembra. — Deželni zbori marljivo zborujejo: štajerski je stroškov za ljudske šole deželi naložil 1,622.235 gl., nemški konservativci so iz zbornice nevoljni pobegnoli, liberalci so potem uboge učitelje še v politično-nemške okove vkovali, češ: nobeden ne dobi službenske doklade, če nima „entsprechende äussere Haltung“. Professor Žolgar je ugovarjal: kmetijska šola v Grotenhofu stane 10.464 gl., vinorejska v Mariboru 17.240 gl. Za reguliranje Mure l. 1882 in 1883 se porabi 130.000 gl., za most čez Dravo pri Ormoži 6000 gl. Vlada je poslance vprašati dala, ali bi ne kazalo, sedanjjo dvojno gosposko v eno združiti, n. pr. okrajne zastope in okrajna glavarstva, ker je vse to predrago in preveč zamotano. Liberalna večina je rekla, da neče dati odgovora in je odbila nasvet poslanca g. Hermana, ki je priporočal, naj bi vlada odpravila vse opovire, katere branijo, da dežela štajerska svojih potreboč in poslov sama ne opravlja, kajti potem je vprašanje o dvojni gosposki najbolje rešeno. Potem so še poslanci mariborskeje trgovskeje šoli navrgli 200 gl. podpore in zborovanje bilo je za letos dokončano. — Koroški deželni zbor je sklenol, Dravino strugo pri Kamerčah za 28.000 gl. popravljati, kranjski pa staviti v Ljubljani deželni muzej za 200.000 gl. — Ljubljanska hranilnica doloži 100.000 gl. — Tržaška trgovska zbornica doplača k velikej razstavi v Trstu 40.000 gl. — Višja deželna sodnija v Pragi je odločila, da ima vsaka sodnija na Českem sprejemati nemške in česke vloge. — V Gališko gre iz Rusije vse polno Judov; nek dr. Saphir je nabral 5 milijonov, da podpira izseljence. — Hrvatski sabor je sprejel adresu do cesarja in kralja, ter se zahvaljuje v njej, da je vojaška granica spojena s Hr-

vatsko. Ogerski državni zbor dobi načrt nove postave, po katerej se upelje na Ogerskem civilni zakon za kristijane in židove. — Slavonci v Vinkovicah so prošnjo poslali ministerstvu, naj bi se od Vukovara do Samaca napravil kanal, Savina struga popravila in več železnice naredilo. — Železnico od Budimpešte nad Novisad-Zemun v Beligrad začeli so uže staviti.

Vnanje države. V Bismarkovej Nemčiji imajo sedaj hudo volilno borba za državni zbor. Mesto pomorsko Kil hočejo spremeniti v velikansko trdnjavo. Slišati je, da je ruski car nemškemu v Gdanskem privolil pograbititi Saksonsko. No, in kaj dobi potem saksonski kralj? — Ruski car se ima baje z našim cesarjem sniti v Krašovicah, krasnem gradu grofa Potockija v Gališkem. — Turškega sultana prijemljejo evropski upniki, pograbititi mu hočejo davke, da si pobotajo, kar jim je turška vlada dolžna. V Prizrenu so Turki užgali srbsko staroslavno in veliko cerkev, katero je pozidal bil car Dušan. — Greški kralj potuje po novih deželah, Grki so navdušeni. — Italijani se na vso moč orožajo. Papež menda le mislijo Rim zapustiti, ker so dali vse imetje v Vatikan-skeje palači popisati in zapisnike poslanikom evropskih velesil izročiti; pravoč je, da pridejo sv. Oče v grad Miramar pri Trstu. — Francoski republikanec Gambetta je baje te dni obiskal Bismarka; kmalu bo očitno, ali bo ta mož francoski minister, ali ne. Dobrega se od njega ni nič nadejati. Tunis so francoski vojaki zasedli in kmalu smemo reči, da je vsa dežela francoska. To slutijo tudi Angleži in toraj strežejo vzeti Egipt; vendar Rusi, Italijani, Turki, Nemci, menda tudi naši merodajni krogi, tega ne trpijo. Da bi dobili zaveznikov, ponujajo Angleži celo Turčijo v razkosovanje; Avstriji obetajo vse tje doli do Soluna in Preveze. — Iz Argentinske republike v južnej Ameriki došlo je 500 katoličanov romat k sv. Očetu v Rim; donesli so 25.000 zlatov v dar!

Za poduk in kratek čas.

Čitalnica mariborska.

(Govor g. profesorja Majeigerja ob 20letnici čitalničneje.)

III. Tako so se udje, katerih število je od dne do dne naraščalo, v čitavninih prostorih radi in pogosto shajali, se slovenski med seboj pomenkovali, pri besedah o raznih predmetih govorili, lepe pesmotvore slovenske deklamovali in navdušivne slovenske in sploh slovanske pesmi prepevali. Poseben pevski zbor pod vodstvom g. J. Miklošiča se je v petji marljivo vadil o slovenskih pesmih in tako poslušalce pri besedah razveseljeval in navduševal.

Spominja vreden je tudi red, v katerem so se besede izvrševale. Začetek besede je bil pev-

ski zbor, potem je sledila beseda v ožjem pomenu, namreč govor o kakemkoli večidel znanstvenem predmetu, temu se je družil kaki samospjev, tudi četverospjev. Na to je sledila deklamacija in konec oficijelne besede je napravil zopet pevski zbor. Dovršeni besedi je sledila živahna občna zabava, napitnice in veselo razgovarjanje in prepevanje.

Leta 1862 dne 2. avgusta je napravila čitalnica svojo, rekel bi, zgodovinsko imenitno obletnico. Naredila je ta svečanost v obeh taborih velik in dolgotrajen vtis. Slovenci so se dramili in vzbujali. Počastili so ta praznik s svojim pohodom prvaki slovenskega naroda, Dr. J. Bleiweis, Dr. Toman in drugi veljaki. Tudi veliko število odličnikov iz sosednje Hrvatske je nas počastilo.

Pri božji službi v cerkvi sv. Alojzija se je prvokrat javno popevala prekrasna Miklošičeva slovenska meša, h kateri je bil besede zložil duhoviti pesnik in pisatelj Zmagomir Lipež. Pri besedi v Kartinovi dvorani so se prepevale razne slovenske pesmi od čitalničnih in od drugod prišedših pevcev tako krasno, da je bilo poslušalstvo milobe slovenskega petja vse očarano. Tudi nasprotni gospodje, ki so bili pri besedi navzoči, so priznavali poseben vtis slovenske pesmi na se. Med drugimi so najbolj dopadle visoka pesem slovenskega kmeta: „Kdo je mar“, šaljivo-resnobna kantata: „Ali smem Slovence biti?“ in pesem: „Mar i bor“.

Tudi dr. Tomanova „Savica“ po mojsterskem napevu Riharjevem je vzbudila občno občudovanje. Med pesmi so se spleтали govori in zdravice. Med prvimi je posebno govor dr. Tomana na vse strani veliko pozornost provzbudil.

Jeseni istega leta dne 23. septembra je zadela Mariborsko čitalnico in z njo vred ves slovenski narod nepopravljiva zguba, ktere rana je toliko huje skelela, kolikor bolj nepričakovan je bil udarec, ktere ga ji je nenadna smrt najodličnejšega uda njenega zadržala. Pobralla je namreč imenovanega dne po kratki bolezni prevzvišenega knezoškofa Antona Martina Slomška. Bil je to prvi mrlič, ki ga je imela Mariborska čitalnica med svojimi udi obžalovati. Njeni pevski zbor je visokemu pokojniku na mirodvoru zapel v slovo prekrasno nagrobnico:

„Blagor mu, ki se spočije,
V hladni zemlji mirno spi,
Lepše solnce njemu sije,
Lepša zarja rumeni.“

Vtis nagrobnice takrat prvokrat v Mariboru na javnem slišane je bil na zbrano množico, slavna gospoda! na ravnost presunljiv.

Po naznanjenem načrtu je Mariborska čitalnica delovala marljivo naprej in za prihodnje leto 1863 sklenila veličastno praznovati tisočletnico SS. blagovestnikov Cirila in Metoda.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 41. Nek novošegni modrijan se je v neki odlični družbi bahal s svojo učenostjo, in trdil, da se duše ljudij po smrti res selijo v živali, ker še on sam dobro pomni, da je enkrat bil zlato tele. „To je že mogoče,“ mu prekrhne besedo neka gospodičina, „ker razun zlata še od takrat prav nič niste izgubili.“ J. Duh.

Razne stvari.

(Cesarjev dar). Od ovih 3000 fl., koje so svitli cesar darovali za dne 22. avg. po toči poškodovane stanovnike Štirskje, prejeli so poškodovanci občine Št. Iljske pri Velenji, 52 fl. in občine Sv. Janeza pri Velenji 32 fl. V lastnem in v imenu hvaležnih obdarovancev izrekata dotična župana najpresrečnejšo zahvalo! Bog živi svitlega cesarja!

(Pripoznanje). Okrajni šolski svet v Mariboru je vrlemu g. J. Zemljiču, učitelju pri sv. Križi nad Mariborom radi naprave šolskega vrta in marljivega poučevanja v sadjereji izrekel svoje pripoznanje.

(Šolsko naznanilo). Na trirazrednej meščanski šoli v Krškem prične se novo šolsko leto s 17. oktobrom t. l. O namenu in uredbi te učilnice ter o sprejemu in podpori učencev se več izvje pri šolskem vodstvu.

(Popravek.) G. dr. Franc Premšak nam je poslal zavoljo dopisa „Iz Konjiškega okraja“ št. 40, sledeče: „Miha Mraz pravi, da sem jaz za štiri pote, ktere sem storil Neži Mraz, zahteval 158 gl., da sem se še le pri sodnijski obravnavi zadovoljil z 100 gl., da bi bil s svojim, kakor meni, predragim računom dediče prikrajšal. Temu odgovarjam: 1. Ni res, da bi bil jaz Nežo Mraz samo štirikrat obiskal. Trikrat me je v njeni zadnji bolezni zdravnik g. Rozina kot svetovalec privzel; poldrugo leto pa sem jo jaz že poprej zdravil, kar je poglavitni uzrok celemu računu. 2. Da moja primerna in opravičena tirjatev dediče ni prikrajšala, se razvidi iz razpisila za Nežo Mraz. Miha Mraz namreč je po odbitih vseh le od njega plačanih stroških podedoval lepo svoto 982 goldinarjev — pet drugih dedičev pa le po 150 gl. Da je pa zadnjim štirim dedičem le po 10 gl. pripadlo, so si sami krivi, ne pa jaz; namesto po pravnem potu popolno nepravni testament Neže Mraz ovreči, so se s takim malenkostnim zneskom dali pogoditi.

(Zastrupil) se je kmet Jurij Končnik v Velunji.

(Schreinerjeva pivovarna) v Gradci bo sedaj hudo tožena, ker je mnogo sto tisoč goldinarjev dolžnega davka prekrila.

(G. Sternberger), posestnik v Bistrici, je umrl 100 let star.

(Radvanjski grad) pri Mariboru, bivše domovje znanega Brandstetterja, kupila je gospa Liza Leitgeb.

(*Celjska posojilnica*) ima ob konci prvega polletja 33.295 fl. 11 kr. vloženi, lep uspeh v kratkem času. Slovenci naj gledajo povsod, da si priskrbijo lastnih denarstvenih zavodov. Zakaj bi tujcem denarje v korist vlagali zavodom, ki so v tujih rokah? Na delo toraj zlasti v Mariboru!

(*Poslanca dr. Schmiderer in Pfrimer*) sta hotela ravnatelja vinorejske šole mariborske pod jerobstvo djati v deželnem zboru pa sta bila grdo zapuščena od vseh liberalcev tovaršev, ko so ti zvedeli, da so vsemu le osebnosti krive. Da, večina deželnega zbora je g. Goetheju javno zahvalnico izrekla zaradi njegovega razumnega ravnateljstva. G. Pfrimer je vinski trgovec na glasu ter je baje g. Goetheju zameril, zakaj je ta v novinah pisal zoper ponarejevanje naravnih vin.

(*G. Černetov sin v Svičinskej fari*) je hotel v mariborsko gimnazijo vstopiti pa ni smel, ker so ga zvrkli pri preskušnji, češ, da ne zna dosti nemški. Nam se to zdi narobe svet: profesorji in ravnatelj g. Gutscher bi morali na Slovenskem znati slovenski, da ubogej dečici slovenskej saj v prvih razredih s slovensko besedo pomagajo naprej, dokler se ne nauči dovolj nemški.

(*Tatje v Mariboru.*) Pekarski sin Sedlaček je pobrisal s 200 fl. in sluga plesalca Coronellija s 300 fl. Posestniku Toplerju v sv. Jurjevskem vrhu mariborskega okraja pa so nepoznani tatje iz hiše pobrali obleko in perilo.

(*Slov. Bistrica*) je hotela na njenej železniški postaji od vsakega centa robe, ki se ondi naloži ali odloži, pobirati po 1 krajcar, da bi hitrej potroške za cesto do železnice poplačala. Deželni zbor jej tega ni dovolil.

(*Administrator konjiške dekanije*) imenovan je č. g. Erjavec, župnik Zreški, provizor v Konjicah č. g. Brglez, in župnija je razpisana do 21. novemb. a t. l.

(*Dijaškemu semenišču*) daroval je č. g. Martin Napast 10 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 8. oktobra 1881: 37, 5, 81, 68, 12.
Na Dunaji " " 76, 58, 53, 3, 31.
Prihodnje srečkanje: 22. oktobra 1881.

Podpisana se prisrčno zahvaljujeta častivredni duhovščini, gg. učiteljem in vsem drugim, ki so se v kljub slabemu vremenu v obilnem številu vdeležili pogreba častivr. gosp. nadžupnika dr. Jožefa Ulage dne 6. okt. 1881.

Janez Brglez, provizor.
Martin Škerbec, kaplan.

Dober kup!

Lepo iz lesa rezana podoba Marije: Kraljica nebeska: 4 čevlje visoka, lepo barvana in pozlačena za 75 fl. na prodajo ima luri Čuček, pozlitar v Mariboru, Frauengasse Nr. 6.

Prostovoljna prodaja!

Zraven Bezgovice na Tinskem, v šmarijskem okraju, nahaja se varno, priročno, neobloženo, dobro sloveče posestvo Jeričevo, ugodno zloženo. K njemu pripadata dva velika vinograda, travniki, njive, gozd, hišna poslopja, živinski, svinjski hlevi, klet, žitnica, škedenj, listnjak. Zaveljo nagle preselitve je posestvo proti primernej ceni s fundus instructus vred na prodaj. Več pové g. J. Čokele v Roginskej gorci, pošta: Podčetrtek, (Windisch-Landsberg.)

Važno za kmetovalce!

Pomoček zoper žitni snet.

Zoper snet pri pšenici, ovsi, ječmeni, koruzi in vsem semenstvu, katero ta bolezen napada, najboljše, ker najgotovejše, pomaga

N. Dupuy-jeva strojnica ali lug.

Slavno c. k. ogersko ministerstvo je kmetovalcem ovo strojuico priporočilo najnujnejše pa tudi na gospodarstvenej razstavi v št. Pöltenu na Spodnjem Avstrijskem bila odlikovana s srebrno svetinjo. Kako se ravna ž njo, to razlaga natačno tiskani poduk, kateri je priložen vsakšnemu paketu. Sploh je pa ravnanje prav lehko. Jeden paket za dostuje za 200 litrov semena ter velja samo **30 kr.** Dobiti ga je v zalogah po vsej avstro-ogerskej državi.

6—6

N. Dupuy

na Dunaji (Wien, VI., Windmühlgasse 35).

Založeno imajo ovo robo:

V Celji g. Janež, v Mariboru g. M. Berdajs, v Ptujih g. Andrej Jurha, v Lipnici g. B. Seredinski, v Arnauži g. Teodor Egger, v Slov. Bistrici g. Stiger in sin.

Važno za kmetovalce!

Vino Ptujsko

6—6

izvrstno dobro prodaja
lansko . . . za fl. 38—42 polovnjak
starino . . . za fl. 40—50 "

Rajmund Sadnik na Ptujih (Pettau).

Trgovskega učenca

iz dobre hiše, nemškega in slovenskega jezika zmožnega, sprejme takoj Jan. Mayer-jeva vdova v Mariboru na velikem trgu.

Raznovrstne, najboljše očale

napravlja in popravlja mariborski urar

Ferd. Dietinger.

1-3

Posestvo na prodaj

je v št. Rupretu imenovano pri Jug-u, v Savinjski dolini, pri katerem je dobro obdelanih njiv, travnikov in sadunosni vrt, skupaj okoli 8 oralov. Poslopje, kakor hiša pod njo klet, marof, kozole in svinjski hlevi so v prav dobrem stanu. — Zavoljo lepe in zdrave lege, kakor tudi samostojnega poslopja in bližine cerkve, se častitim gosp. duhovnikom v pokoji posebno priporočuje.

Natančneje pogoje pové lastnik

J. Janežič

4-4 v Grižah, pošta Žavec (Sachsenfeld).

Sesaljke

solidne izdelave za različne potrebe: pivovarne, fabrike, rude, vodnjake, dalje vodotočne cevi, sesaljke in spravo za kletarstvo, angleške cevi iz kovanega železa, cevi iz koprnine in gumija,

kovinsko blago

vsake vrste, pipe za vsakojake potrebe in in razne podobe, vretenice, ventile zaporne, pozračne ventile vsake vrste, poprijemače železne za razne cevi, spravo za kopališča, izljaljavnike, kotlje za narejanje plina, varovalno orodje, posode za kolomaz, holländerje,

pipe za narejanje pen na pivu
naposled

blago iz lite kovnine in mednine
po obrazcih

priporoča po najnižjej ceni in s poroštvom za dobro robo

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja v

Ljubljani.

Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.

2-4

Dunajsko zavarovalno društvo na Dunaji.

Poroštvenska zaloga:

goldinarjev 4,500.000 av. velj.

„Dunajsko zavarovalno društvo“ zavaruje
zastonj v prvem leti,

če kdo na 6 let da zavarovati:

hiše, gospodarska poslopja; pri takšnih zavarovanjih prične vplačanje še le v 2. leti in se završuje potem v 5letnih rokih.

Generalni zastopnik v Gradci

G. MICORI

v gosposkej ulici števil. 10.

4-12